

פרק כ"ד

יחידה 48: דוד כורת את כנף שאול ומוכחו (א'-ט"ו)

76 ספר שמואל א' | פרק כ"ד

יחידה 49 - חרטת שאול בתשובתו לדוד ושבעת דוד (ט"ז-כ"ג)

7. דבריו של דוד, שנאמרו מעומק הלב וניכרים היו דברי אמת, פעלו על לב שאול. הכיחו זאת משני דברים או מעשים של שאול (פסוקים י"ז-י"ט).

8. סכמו את דברי שאול בתשובתו.

9. מה היתה בקשתו של שאול מדוד?

שאלת הנגמה: בפרקנו למדנו על חרטתו של שאול. החרטה היא תחילתה של תשובה. א. מה יכול לעזור לאדם להתחרט על מעשיו?
ב. כתבו על מקרה מעניין של מישור שאתם מכירים (בלי לציין שמות), שהתחרט על מעשיו ותיקן אותם.

נדודי דוד

75 ספר שמואל א' | פרק כ"ד

פרק כ"ד

סוף ימי השופטים	מלכות שאול	מלכות שאול והצלחתו	ה מואב בשואל	שאול ודוד אחרי דוד	מפלת שאול
א-ה'	ו-י'	י"א-י"ג'	י"ד-י"ז'	י"ח-כ"ג'	כ"ד-כ"א'

יחידה 48 - דוד כורת את כנף שאול ומוכחו (א'-ט"ו)

1. לפניכם תמונה מנחל עין גדי. חשבו, מדוע בחר דוד להסתתר דווקא במקום זה?

2. ציירו קומיקס המתאר את שהתרחש במערה.

3. דוד אמר לשאול: "למה תשמע את דברי אדם?". למה הייתה כוונתו?

4. כיצד הוכיח דוד לשאול שאין כוונתו "לשלוח יד" ולהרוג את שאול?

5. הסבירו את דברי דוד: "מרשעים יצא רשע וידי לא תהיה בך".

6. מתוך ענותו היה מוכח דוד להקטין ולהשפיל עצמו. ובכן לשכן את הקנאה ולזכות לשלום. כיצד מנח דוד את עצמו?

לימוד תלמי (פסוק ז):
לשון נקיה המתארת עשיית צדקים.
יחידה המעלה (פסוק ז):
בקנה המעלה.
ידין על דוד אחר (פסוק יח):
הוא התחרט.
זיכרון דוד את אנשי דבריה (פסוק יז):
1. הטיח את דבריהם.
2. חיים בדבריהם.
3. נתיב ביהם.

הקדמה

עין גדי - דוד פונה לעבר חופו המערבי של ים המלח אל המצדות בעין גדי. במקום זה זורמים כל השנה נחלים, ומי השתייה מצויים במשך רוב ימות השנה. באזור זה מצויות מערות המסתעפות זו מזו. במערות אלו היה אפשר לתפוס מחסה מפני החמה או מפני הגשמים וכן לנוח בהן.

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

א. מדוע דוד לא פגע בשאול?

ב. מה אנו יכולים ללמוד מסירוב דוד לשמוע בקול אנשיו?

ג. נסו לתמצת בארבע נקודות את דברי דוד לשאול.

אפשרויות למענה ולדיון

שאול מרוכז במשימתו לתפוס את דוד ולכן מיד לאחר שהוא מסיים את מלחמתו בפלשתים הוא שב לרדוף אחרי דוד. הפעם לא כל העם מחפש אחרי דוד אלא רק הנבחרים ביותר (שלושת אלפים איש).

לפני דוד נקרתה הזדמנות מיוחדת לפגוע בשאול, כאשר שניהם נמצאים באותה מערה. שאול נכנס לבדו

לתוך המערה, דבר המגדיל את הסיכוי להכות בשאול ולהספיק לברוח. שאול נתון ביד חסדו של דוד. אכן, אנשי דוד ממליצים להכות את שאול. הם אפילו רואים בזה סימן מאת ה' הנותן את שאול ביד דוד. אם כן, מדוע דוד לא פגע בשאול? דוד היה נאמן למלך ישראל המכהן בפועל. כאשר שאול משמש כמלך הוא נחשב כאדונו, ועבד אינו יכול להרוג את אדונו. דוד רצה ללמד את אנשיו את החשיבות לנהוג כבוד במלכות.¹⁰⁸

אי־פגיעתו של דוד בשאול מלמדת אותנו על כוח הנהגתו של דוד המנהיג את אנשיו ואינו מונהג בידיהם.¹⁰⁹ הוא אינו נכנע ללחצם, אלא קוטע באופן חד וברור את אנשיו שניסו לשכנעו להרוג את שאול. דוד כורת את כנף המעיל של שאול. ישנה סמליות דווקא בכריתת כנף המעיל כיוון שכבר למדנו על קריעת המעיל של שמואל בזמן ששמואל הודיע לשאול שממלכתו תילקח ממנו. לאחר ששאול יצא מן המערה והתרחק ממנה, קורא דוד לשאול 'אדוני המלך'. דוד רוכש לשאול כבוד גדול ומשתחוה לפניו. נאומו של דוד לשאול פונה אל השכל ואל הרגש של שאול.

את דברי דוד לשאול ניתן לתמצת בארבע נקודות:

1. אנשי שאול גורמים לרדיפת שאול אחרי דוד,
2. דוד נוהג כבוד בשאול ואינו פוגע בו,
3. ה' הוא שישפוט בין שאול לדוד ויעשה את הנכון בעיניו,
4. דוד מנסה לשכנע את שאול שאין טעם כלל ברדיפה אחריו משום שהוא חסר ערך.

המסרים העולים מן היחידה

1. **חסידות** - למרות ששאול רודף אחריו ו'הבא להורגך השכם להורגו', מתוך מידת חסידותו הוא הצטער שפגע בשאול אפילו פגיעה קטנה ביותר.
2. **מנהיגות** - דוד אוסר על אנשיו לפגוע בשאול, ומרגיע אותם.
3. **גבורה נפשית** - דוד נמנע מלהרוג את שאול, משיח ה', וכלל אינו מעלה על דעתו לפגוע בו.

הצעות להמחשה ולהרחבה

ניתן להביא לכיתה חתיכת בגד שניתן לקרוע ממנו את הכנף. דרך המחשה זו אפשר להבין את גודל הפגיעה במעמדו של מלך ישראל.

108 על פי פירוש האברבנאל.

109 יסוד זה עומד בניגוד גמור לשאול שנכנע ללחץ של העם וריחם על עמלק והצאן.

יחידה 49: חרטת שאול בתשובתו לדוד ושבעת דוד (ט"ז-כ"ב)

75 ספר שמואל א' | פרק כ"ד

פרק כ"ד

מלכות שאול		מלכות דוד		מלכות שאול	
סוף ימי השופטים	עלי	המלכות שאול והצלו	ה מאס בשאול	שאול ודף אורי דוד	מלכות שאול
א-יה	ו-י	י-ט"ז	ט"ז-י"ח	י"ח-כ"ג	כ"ג-ל"א

יחידה 48 - דוד כורת את כנף שאול ומוכיחו (א-ט"ז)

1. לפיכך תמונה מנול עין גדי, חשבו, מדוע בחר דוד להסתתר דווקא במקום זה?

2. ציירו קומיקס המתאר את שהתרחש בבערה.

3. דוד אמר לשאול: "למה תשמע את דברי אדם". למי הייתה כוונתו?

4. כיצד הוכיח דוד לשאול שאין כוונתו "לשלוח יד" ולהרוג את שאול?

5. הסבירו את דברי דוד: "מרשעים יצא רשע וידי לא תהיה בך".

6. מתוך ענוותנותו היה מוכן דוד להקטין ולהשפיל עצמו, וכך לשכך את הקנאה ולזכות לשלום. כיצד מכנה דוד את עצמו?

באני מלים

"לחכי תלוי" (פסוק כ): לשון קינה המתארת קשיית נצבים.

"רשתי המטרה" (פסוק כ): בקשה המעידה על התחרות.

"דך לב דוד אחי" (פסוק ח): התייחסות לרשות.

"ישפטך דוד את אנשי דבריה" (פסוק ו): הפסיק את דבריהם.

1. פייסם דבריהם.

2. פייסם דבריהם.

3. נער בהם.

הקדמה

החרטה- תחילתה של החזרה בתשובה צריכה להיות בחרטה. חרטה פירושה הבנה שמה שנעשה עד כה אינו תקין וטעון שיפור ותיקון. רק אחרי שאדם מתחרט על מעשיו, אפשר להגיע לשלב של קבלה לעתיד שהיא החלטה שאדם מקבל על עצמו לא לעשות מעשים אלו מכאן ואילך.

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

- מה בדברי דוד שכנע את שאול להודות שדוד ימלוך אחריו?
- מה אפשר ללמוד מבקשת שאול מדוד שלא יפגע בזרעו על מחשבותיו של שאול ביחס לרדיפתו אחרי דוד?

אפשרויות למענה ולדיון

כאמור, דוד ניסה לדבר אל השכל ואל הרגש של שאול, ודבריו השפיעו על שאול והוא פורץ בבכי. מדברי שאול אנו מגלים שבלבו של שאול ישנה התלבטות קשה, אם הוא רודף אחרי דוד להמיתו או כדי לפייסו.¹¹⁰ מצד אחד ישנה בלבו קנאה בדוד לכן הוא רודף אחריו בהתמדה גדולה, ומצד שני ישנה אהבה לדוד לכן

הוא מאריך בתיאור הצער הגדול על חוסר הטובה שהוא נוהג כלפיו. שאול מודה לפני כל ישראל שדוד הוא שימלוך אחריו, ושאול מבקש מדוד שישבע שלא יפגע בזרעו. בפועל הוא אינו מקרב את דוד ואינו עושה מעשה המסמן את סיום המרדף אחרי דוד.

המסרים העולים מן היחידה

1. **גנות כפיות הטובה** - שאול מודה שאינו נוהג בדוד כטובה שהוא נהג כלפיו, ולכן הוא מצטער על כך.
2. **דאגה לדורות הבאים** - שאול דואג לדורות הבאים כיוון שהוא חושש שנשקפת להם סכנה מצד שלטונו של דוד.

הצעות להמחשה ולהרחבה

התלמידים יכתבו או יפנו ישירות לאדם קרוב שהם פגעו בו ויבקשו ממנו סליחה. כדי שאמירת הסליחה תהיה כנה, מומלץ לשוחח עמם על חובת החרטה כחלק מתהליך התשובה (כפי שכותב הרמב"ם בהלכות תשובה ב', ב').